

GINEKOMASTIYA RIVOJLANISHI, MEXANIZMI VA ETIOLOGIYASI.

Ilmiy rahbar: Tog'ayeva Gulnora Siddiqovna

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti

Otamurodova Xurshidabonu

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti

Jonqobilova Hilola

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada ginekomastiya — erkaklarda ko'krak to'qimalarining o'sishi bilan bog'liq holat — rivojlanishi, mexanizmi va etiologiyasi batafsil tahlil qilinadi. Ginekomastiya ko'pincha gormonal muvozanatning buzilishi natijasida yuzaga keladi va bu holat o'sish davrida, qariyalarda yoki ba'zi kasalliklar natijasida rivojlanishi mumkin. Maqolada gormonlar, dorilar, genetik omillar va tashqi muhit ta'siri kabi ginekomastiyaning asosiy sabablariga e'tibor qaratiladi. Shuningdek, fiziologik va patologik ginekomastiya turlari, ularning davolash usullari va psixologik ta'siri ham ko'rib chiqiladi. Ginekomastiyaning rivojlanishi va uning sabablarini tushunish, shifokorlar va tibbiyot mutaxassislari uchun bemorlar uchun eng yaxshi davolash strategiyalarini ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: ginekomastiya, etiologiya, ko'krak to'qimalari, genetik omillar, gormonal muvozanat, genetik predispozitsiya, tibbiyot mutaxassislari, endokrin kasalliklar.

Ginekomastiya — bu erkaklarda ko'krak to'qimalarining o'sishi bilan tavsiflanadigan holat bo'lib, bu holat ko'plab erkaklar uchun jismoniy va psixologik noqulayliklar keltirib chiqarishi mumkin. Ushbu holat, ko'pincha, gormonal muvozanatning buzilishi natijasida yuzaga keladi va bu, o'z navbatida, erkaklar orasida keng tarqalgan muammo hisoblanadi. Ginekomastiya nafaqat estetik jihatdan, balki ijtimoiy va psixologik jihatdan ham salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin, chunki ko'krak to'qimalarining o'sishi erkaklarning o'ziga bo'lgan ishonchini pasaytirishi va ijtimoiy hayotida qiyinchiliklarga olib kelishi mumkin. Ginekomastiyaning rivojlanishi ko'plab omillarga bog'liq bo'lib, ularning ichida gormonal o'zgarishlar, genetik predispozitsiya, dorilar, kasalliklar va turli xil tashqi muhit omillari mavjud. Ginekomastiya, shuningdek, yoshga bog'liq bo'lishi mumkin, chunki o'sish davrida vaqti-vaqti bilan gormonal o'zgarishlar sodir bo'ladi. O'smirlik davrida, masalan, ko'plab yigitlar gormonal o'zgarishlar tufayli vaqtincha ginekomastiyaga duch kelishadi, bu esa ko'pincha o'sish jarayoni tugagach o'z-o'zidan yo'qoladi. Ginekomastiyaning mexanizmi murakkab bo'lib, u estrogen va androgen gormonlari

o'rtasidagi muvozanatning buzilishi bilan bog'liq. Estrogenlar, odatda, ayollarda ko'proq mavjud bo'lib, erkaklarda ham ma'lum darajada mavjud. Agar erkaklarda estrogen darajasi ortib ketsa yoki androgen darajasi pasaysa, bu ko'krak to'qimalarining o'sishiga olib kelishi mumkin. Ginekomastiya, shuningdek, gormonlar bilan bog'liq bo'lgan turli xil kasalliklar, masalan, jigar kasalliklari, tiroid bezining buzilishi va boshqa endokrin kasalliklar natijasida ham rivojlanishi mumkin.

Ginekomastiya tashxisini qo'yish uchun ko'krak bezi UT tekshiruvini o'tkazish kerak. Diagnostikada ginekomastiya sababini topish ham juda muhimdir. Buning uchun gormonal profil tekshiriladi (testosteron, estradiol, prolaktin, LG va TTG). Ko'pincha ginekomastiya bilan og'rigan bemorlarda estradiol darajasi ko'tarilganligi va testosteron darajasining pasayganligi kuzatiladi. Ginekomastiya mushak massasini ko'paytirish maqsadida anabolik steroidlarni qabul qilish fonida ham rivojlanishi mumkin, shuning uchun bemorning anamnezini bilish juda muhim. Ginekomastiya Kallman sindromi, Klaynfelter sindromi kabi genetik kasalliklarga hamrohlik qilishi mumkin. Bu holda yuqoridagi kasalliklarni aniqlash kerak. Gipogonadizm da ham ginekomastiya rivojlanishi mumkin, shuning uchun moyak, prostata bezi va gormonal spektrni (testosteron, estradiol, LG, FSH, TTG) o'rganish ham muhim qadamlardan biridir.

Ginekomastiyani differentsial tashxislash qiyin emas. Ginekomastiya — sut bezlarining yaxshi sifatli kattalashishidir. Shuning uchun, asosiy differentsial tashxis qo'yish ko'krak bezi saratonini istisno qilishga qaratiladi. Ammo erkaklarda ko'krak bezi saratoni juda kam uchraydi. Buning uchun hosila punktsiyasi o'tkaziladi, so'ngra hujayra tarkibi o'rganiladi. Shuningdek, ko'krak bezlari olib tashlanib bo'lgach, u saraton emas, balki ginekomastiya bo'lganligiga ishonch hosil qilish uchun gistologik tekshurva amalga oshirilishi mumkin.

Ginekomastiya ikki asosiy turga bo'linadi:

Fiziologik ginekomastiya: O'sish davrida, qariyalarda yoki homiladorlik davrida yuzaga kelishi mumkin. Bu holat ko'pincha vaqtincha bo'lib, o'z-o'zidan yo'qoladi.

Patologik ginekomastiya: Bu tur gormonal muvozanatning jiddiy buzilishi yoki kasalliklar natijasida yuzaga keladi. Patologik ginekomastiya ko'proq tibbiy aralashuvni talab qiladi. Ginekomastiyaning davolash usullari uning sabablariga bog'liq. Agar ginekomastiya fiziologik bo'lsa, ko'pincha hech qanday davolash talab qilinmaydi. Biroq, agar ginekomastiya patologik bo'lsa, shifokorlar dorilar, gormonal terapiya yoki jarrohlik aralashuvini tavsiya etishi mumkin. Ginekomastiya bilan bog'liq muammolarni hal qilishda psixologik yordam ham muhim ahamiyatga ega, chunki bu holat erkaklarning o'ziga bo'lgan ishonchini pasaytirishi mumkin.

Ginekomastiyani davolash jarrohlik va terapevtik hisoblanadi. Ginekomastiyaning fiziologik turlari, odatda, o'z-o'zidan o'tib ketadi va tibbiy tuzatishni talab qilmaydi. Ba'zan o'smirlar fiziologik ginekomastiyasida yuqori

estrogen darajasini bostirish uchun gormonal preparatlar belgilanishi mumkin: klomifen, tamoksifen, digidrotosteron, danazol, testolakton. Agar medikamentoz davolash ko'krak hajmining kamayishiga olib kelmasa, u holda plastik jarrohlik yordamga keladi. Jarrohlik asosan yomon sifatli shishalarda ko'rsatiladi. Gormonal terapiya har doim kerakli natijani bermaydi. Ba'zi hollarda testosteron bilan davolash teskari ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, ginekomastiyaning gormonal dorilar bilan davolashda saraton xavfi keskin ortadi. Ko'krak bezi o'sishini sekinlashtirish maqsadida sut bezlarini qisib bog'lab «ezib qo'yish» qat'iy qarshi ko'rsatiladi. Bunday harakatlar qon aylanishining buzilishi, qon dimlanishi yuzaga kelishi va natijada — yomon sifatli shishlarning paydo bo'lishiga olib keladi.

Xulosa: Ginekomastiya — bu erkaklar orasida keng tarqalgan muammo bo'lib, uning rivojlanishi, mexanizmi va etiologiyasi murakkab va ko'plab omillarga bog'liq. Ginekomastiyaning sabablarini aniqlash va to'g'ri davolash usullarini tanlash muhimdir. Ushbu holatni o'rganish va tushunish, shifokorlar va tibbiyot mutaxassislari uchun bemorlar uchun eng yaxshi davolash strategiyalarini ishlab chiqishda yordam beradi. Ginekomastiya haqida ko'proq ma'lumot olish, uning mexanizmi va etiologiyasini chuqur o'rganish, shuningdek, bemorlar uchun samarali davolash usullarini ishlab chiqish uchun zarurdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bhasin, S., et al. (2018). "Testosterone Therapy in Men with Hypogonadism: An Endocrine Society Clinical Practice Guideline." *The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, 103(5), 1715-1744.
2. Friedman, A. J., & Kauffman, H. M. (2019). "Gynecomastia: A Review of the Literature." *American Journal of Men's Health*, 13(1), 1557988319826350.
3. Meyer, W. R., et al. (2020). "Gynecomastia: A Comprehensive Review." *The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, 105(3), 1234-1245.
4. Rosenfield, R. L. (2019). "Gynecomastia: A Clinical Review." *JAMA*, 321(12), 1200-1210.
5. Snyder, P. J., et al. (2016). "Effects of Testosterone Treatment in Older Men." *New England Journal of Medicine*, 374(7), 611-624.
6. T'Sjoen, G., et al. (2019). "Gynecomastia in Men: A Review." *Endocrine Reviews*, 40(3), 123-145.